

Hình phúc trong tác phẩm Nhặt Linh

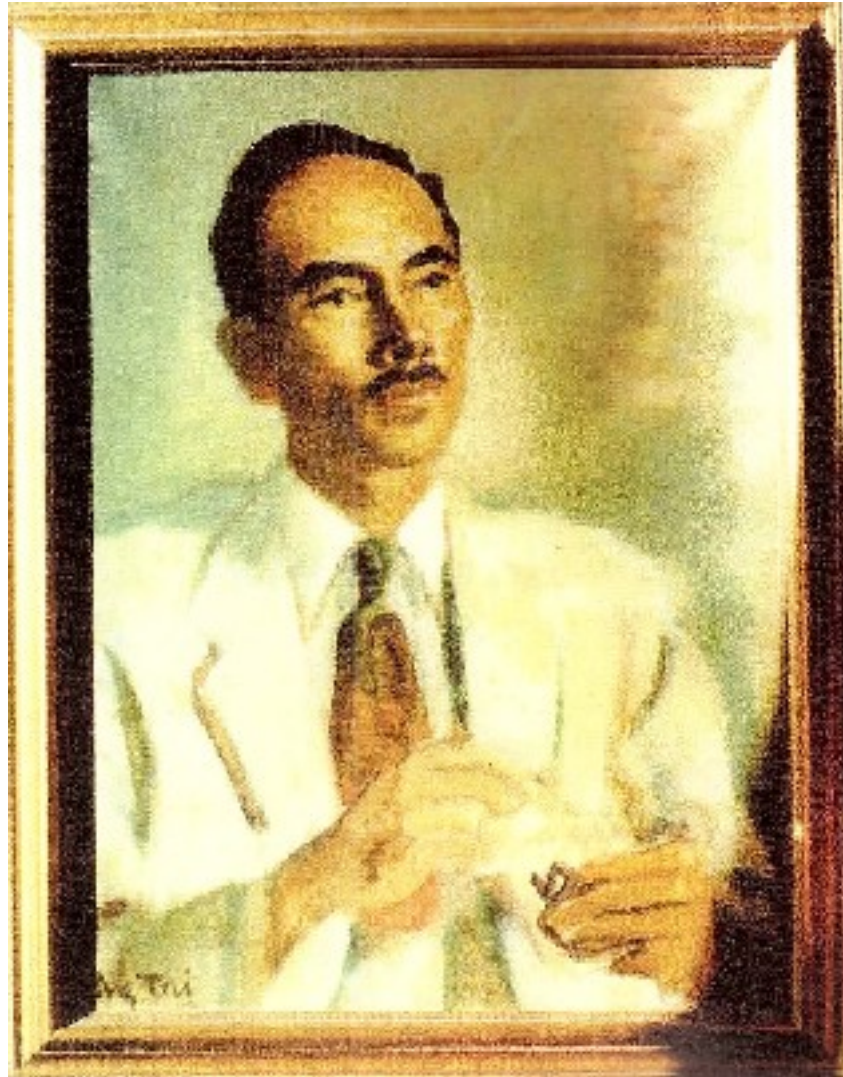
Tên: Nguyễn Thị Ngọc

Thị trấn: Hải, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Nhặt Linh sống sống thật cả nhà nhưng giỏi mà mình thì hiện trên trang giấy.

- Trách nhiệm thật... ☐

Chân dung Nhặt Linh của Nguyễn Gia Trí

Nói xong và nghe tiếng mình nói, Trúc nhìn lại những câu chuyện chàng đã thuật ra như u ám, năm nào cũng vậy. Sự rung động êm ái và hiu hắt buồn trên các ngọn gió như thổi tiên khi nhìn vào mặt Trúc thì nên dịu dàng và thoáng trong mặt giấy chàng sống lại hình ảnh của những ngày mặt trời rét trong đi.

(...) Tuy đã cười thán chính những đi về Trúc chỉ lúc nào thì đi gió heo may mặt trời thì lúc

Hạnh phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đăng Tin

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

---

bắt đầu mùa thu (1).

Vì một nhà văn lớn, vì thế là sống, và sống cuộc đời sâu thẳm nhất của mình. Nghĩ thấu tận hi vọng trên trang giấy là hạnh phúc của tâm hồn, hạnh phúc hồn nhiên, đơn giản hay thanh thản. Với Nhật Linh, vì thế là một nhu cầu, một hạnh phúc. Trước khi viết cho người khác đọc, ông viết cho chính mình; đọc Nhật Linh ta có cảm tưởng tác giả hướng về chính mình, hướng về cảm giác nhọc nhằn vất vả, nhọc đó không phải là vất vả của chính mình nữa. Nhật Linh hồ hởi không khí trong tác phẩm mình một cách thú vị như người ta hồ hởi một không gian nhọc nhằn mệt mỏi; một vấn đề phức tạp, nhìn dưới khía cạnh nào đó, bao giờ cũng là giấc mơ sống, Nhật Linh sống sống thản nhiên của những giấc mơ mà mình thấy hiện trên trang giấy.

Do đó đời hạnh phúc là chỗ dựa căn bản trong tác phẩm Nhật Linh, là nguyên lý cấu tạo, hình thành và thể hiện tác phẩm, ít nhất cũng là trong tưởng tượng về tác giả; quan hệ này được xác nhận qua mối giao bó một thiết, chung thủy giữa tâm hồn tác giả và tác phẩm, một Nhật Linh mới bước vào văn giới đời Nhật Linh lúc liana đời. Quan niệm nghệ thuật Nhật Linh từ Đạo N Tuyết, 1935, từ Đồi Bùn 1936, cách nhau một năm, hay về sau, từ Đồi Bùn đến Xóm Củi Mới quí có thay đổi, nhưng quan niệm hạnh phúc của Nhật Linh từ những đêm trăng của Nho Phong, 1924, đến buổi bình minh trong Vọng Quê, 1961, vẫn nhất quán.

Vì hạnh phúc là chiểu hướng của tiềm thức; người ta có thể thay đổi quan điểm của ý thức, ai làm sao xoay chiểu của ý hướng của tâm tâm ?

Hạnh phúc là một cảm giác, là một chiểu hướng; trước khi là một quan niệm. Và quan niệm hạnh phúc, trong mối ngó là nguồn gốc của thái độ nhân sinh; nói khác đi, nhân sinh quan không phải là tưởng số, mà là hàm số của cảm giác.

Chiểu hướng hạnh phúc trong tiểu thuyết Nhật Linh nghiêng theo đời của thiên nhiên. Nhật Linh sống trong nỗi hoài nghi êm dịu của Lão Trang, và nói theo Lâm Ngữ Đường, thì nhân vật Nhật Linh “tuyệt nhiên làm mất nguy hiểm trong một thế giới không hoàn mĩ” (2). Đó là yếu tố cấu thành một rung tâm hồn Nhật Linh thành một sự chờ đón mộng mênh. Tưởng tượng Lão Trang đã phụng phịu trong không gian buồn nhè, êm ái trong Đồi Bùn; đến Bể nước Trùng, 1939 như hướng về đã hiện hình rõ rệt qua đời của tác phẩm, qua thái độ con người và trước cõi sống và cõi chết, trước sự phân biệt thế phi, tất yếu, và ngay tiêu đề của tác phẩm cũng đã chắt chua hình ảnh của một loài Bể nước Trùng chuyên chú sống về biên giới của hư vô, chấp chận trong giấc mơ ng Trùng sinh. Khuynh hướng siêu thoát, đời đời giai đoạn cuối đời, Nhật Linh mới thấy hạnh phúc trong cuộc sống ông đã đi tìm thanh thái trong những ng đá lan rừng bên dòng suối Đạ-mê.

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đặng Tín

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Trong nghệ thuật, ông thi hi vọng ý h mong thoát t c qua nhân vật Ng c và Lan trong Giòng sông Thanh Thu . Thi t ra ý h mong siêu thoát c a Nhật Linh, t đ u đã mang h i h m Lão Trang, tan loãng trong thi gian; nhân vật Nhật Linh ch a bao gi có quan ni m v k c a D ng Chu, cũng không theo h thi ng giáo đ u c a Nam hoa kinh. ở đây, Nhật Linh tho hi p nét c ng trắng, d n thân c a Mạnh Tử và cái vô vi, thoát t c c a Trang Chu trong m t nhân sinh quan Á Đông, g n v i dân gian, hay t t ng Vi t T c, thi Lý Tr n, h n là nh ng Chu Liêm Khê hay Tr ng Hoành C thi T ng Nho. Nói khác đi, Nhật Linh đã quan ni m h nh phúc ch o lòng mình, h nh phúc ch o s yên tĩnh c a tâm h n (3). Câu này Nhật Linh vi t kho ng 1935, và su t đ i ông, ông v n quán h . Con ng i ngh sĩ c a nhà văn Nhật Linh nghiêng v khuyh h ng thoát t c c a Lão Trang h n là khuyh h ng nh p th c a Kh ng Mạnh, và khi con ng i chính tr trong Nhật Linh l i b c, khi Nhật Linh ngán ng m th quy n c ao r i b chính tr ng, thì ông cho nh ng nhân v t d n thân, chi n đ u, c a Giòng sông Thanh Th y ngâm th Tào Đ ng, còn chính b n thân ông thì đi tìm trong nh ng đoá lan r ng m t chút h ng th m m ng, m t thoáng m tiên tho ng xu ng tr n (4).

Giai đ n cu i c a đ i ông, khuyh h ng xu t th đã nhu m màu s c th n tiên c a đ o giáo.

Nh ng ng i công dân Nhật Linh, chính khách Nguy n T ng Tam v n d n thân vào thi cu c,

nh n lãnh trách nhi m tr c l ch s và t ch n cái ch t. Làm nh nhân v t Kyo trong Thân ph n làm Ng i , La Condition Humaine, 1933, c a nhà văn - chính khách André Malraux:

“ Anh v n h ng nghĩ r ng: thi t đ p khi ch n cái ch t c a mình, cái ch t đ ng d ng v i ki p s ng. Và ch t là thi đ ng, nh ng t v n là hành đ ng” (Il a toujours pensé qu’il est beau de mourir de sa mort, d’une mort qui ressemble à sa vie. Et mourir est passivité, mais se tuer est acte » (5)

Trên n n t ng trung hoà gi a minh tri t và vô vi đ c bi t c a đông ph ng này, nhi u l p phù sa m i đã b i vào thi h Nhật Linh ; nhi u ng i tr c ti p hay gián ti p ch u o nh h ng c a văn hào Pháp quan tr ng thi đó là André Gide. Trong văn nghi p, tuy th nh tho ng có nh c qua tên Gide, Nhật Linh ch a bao gi bày t c m tình đ c bi t nào v i Gide, nh là v i Leon Tolstoi, hay Somerset Maugham... Nh ng Nhật Linh sang Pháp kho ng 1927-1930, gi a giai đ n khi h u văn h c Pháp đang thi nh hành t trào g i là gidisme, gi i phóng nh c c m, và gi a lúc Nhật Linh đang s ng tu i hai m i ni m n , hăng say. Trong tâm h n Nhật Linh, và gi i trí thi c tâm h c thi đó, khuyh h ng vô ngã c a Đông ph ng đã c xát v i cá nhân ch nghĩa sôi n i c a Tây ph ng, cái nhìn viên ho t hi u hoà c a Lão Trang, ph i thi thách v i sinh l c hi u

Hạnh phúc trong tác phẩm Nietzsche

Tác Giả: Đặng Tín

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

đặng c&a Nietzsche.

Cu&c hôn ph&i ngang trái gi&a hai ngu&n t& t&ng ng&c chi&u này đã t&o ra h&nh phúc đi&m l& trong tác ph&m Nietzsche.

H&nh phúc theo Lão Trang là thái đ& vô vi; trái l&i Gide ch& tr&ng tra t&n cu&c đ&i m&i chi&m đ&t đ&c h&nh phúc, th& h&nh phúc toàn đi&n, tuy&t đ&i xây đ&ng trên m&t s& m&nh đ&oc kh&c ph&c. Tr&c ti&p hay gián ti&p, Nietzsche h&c đ&c c&a Gide giá tr& c&a c&m giác, ph&ng pháp khai thác, phát tri&n ngũ quan đ& ti&p nh&n, đ& t&n h&ng h&ng v& c&a tr&n th&. Nietzsche h&c c&a Tây ph&ng l&i h&ng th& t& do, ngoài s& ràng bu&c c&a hôn nhân, nh&ng ràng bu&c s& làm tê liệt c&m giác, giam hãm tâm trí, đầy đ& th&i gian. Nietzsche h&c đ&c c&a Gide cách đ&u t& tâm h&n vào vi&c phân tích, tra v&n c&m xúc, cách b&t ch&t h&nh phúc đang qua, cách ch& đ&i h&nh phúc đang đ&n, cách th& h&ng đ&n t&i đ& nh&ng ni&m vui nh& bé nh&t. Gide b&o:

“Nathanael, tôi s& đ&y anh say s&a... Nathanael, lòng th&m mu&n đ&n đâu, tôi s& đi đ&n đ&y... Nathanael, hãy ng&m nhìn nh&ng n&i anh đi qua, nh&ng đ&ng bao gi& đ&ng l&i... Đi&u

quan tr&ng & trong cái nhìn c&a anh ch& không ph&i & v&t anh nhìn... Nathanael, nói th&t v&i anh r&ng nh&ng ham mu&n làm tôi l&c thú h&n là khi đ&t t&i đi&u ham mu&n... Hãy đi vào v&n l&c thú v&i nh&ng ph&ng ti&n ít &i nh&t. Không nên s& h&u gì c&. Không nên ch&n l&a, vì ch&n l&a là t& ch&i, là không bao gi& h&ng đ&c nh&ng cái còn l&i, mà muôn ngàn cái còn l&i s& có giá tr& h&n m&t đ&n v& anh l&a ch&n.

Nathanael, m&i phút ch& đ&i, trong anh khoan là m&t ham mu&n, nh&ng hãy là m&t thái đ& s&n sàng ti&p nh&n; hãy ch& nh&ng gì đang đ&n v&i anh; nh&ng ch& nên &c mu&n nh&ng gì thu&c v& anh, nh&ng gì c&a anh...

Nathanael, đ&ng phân bi&t Th&ng đ& v&i Hạnh phúc” (6).

Giáo đ&u c&a André Gide đã tr& thành m&t th& thánh kinh cho m&t th& h& thanh niên nào đó. L&i khuyên c&a Gide s& ngân vang trong m&t th&i đ&i, và đ& âm xa xôi còn v&ng t& Pháp sang các n&c thu&c đ&a, nh& trong tác ph&m Nietzsche hay tùy bút Nguyễn Tuân nh&ng năm 1940.

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đặng Ti&#n

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Dĩ nhiên là đời Nhật Linh, âm hưởng ng & y đã phân pha r&#t nhi&#u, đã phân hoá trong đi&#u ki&#n xã hội Việt Nam, tinh thần của Nhật Linh. Nhật ng đ&#c Đ&#i B&#n, B&#m Tr&#ng, Gi&#ng sông Thanh Th&#y..., qua nh&#ng im l&#ng đón chờ hạnh phúc, ta không th&# nào không nghĩ đ&#n L&#ng th&#c tr&#n gian (Les Nourritures Terrestres) của André Gide (1869-1951).

Có thể, đời với Nhật Linh, Gide không phải là tri kỷ, nhật ng ít ra, Gide cũng là một thi & i. Tolstoi, cũng đã làm nên một thi & i, & i có một & nh hưởng quy&#t đ&#nh khác, trong t&# t&#ng Nhật Linh, & nh hưởng mà Nhật Linh đã nhi&#u & n công nh&#n một cách mãi nguy&#n. Th&#t ra, Nhật Linh chỉ nh&#n mình chỉ & nh hưởng của Tolstoi về kỹ thuật tiểu thuyết. Nhật ng, trên nguyên tắc “văn t&#c là ng&#i” chúng ta t&# hỏi & i sao Nhật Linh & i yêu m&#n “văn” Tolstoi đ&#n không ng&#t & i ca t&#ng trong Việt và đ&#c tiểu thuyết. Kỹ thuật là vì Nhật Linh t&# yêu mình qua tâm hồn Tolstoi, và qua văn Tolstoi. Khí h&#u trong tiểu thuyết Tolstoi mang đ&#n cho Nhật Linh n&#i u hoài hiu h&#t và êm ái của đ&#t n&#ng cu&#i năm &#ng v&#ng trên các ng&#n đ&#i. Nhật Linh trên con đ&#ng tìm đ&#n hạnh phúc, đã gặp Tolstoi trong niềm im l&#ng qu&#nh hiu của cánh đ&#ng th&#o nguyên c&#ch&#y đ&#n chân trời. Hai tâm hồn đã gặp nhau trên h&#t s&#ng long lanh đ&#ng đ&#u đ&#t lá. Stefan Zweig đã mô tả ngh&# thu&#t của Tolstoi bằng nh&#ng & i & i, n&#u áp đ&#ng vào ngh&# thu&#t Nhật Linh có & cũng không sai bao nhiêu:

“Ngh&# thu&#t &#y, có thể gọi đ&#c là ngh&# thu&#t của mùa thu: m&#i đ&#ng nét in rõ r&#t nh&# c&#t trên chân trời không núi đ&#i của nh&#ng cánh đ&#ng c&#n&#c Nga, và mùi h&#ng xót xa của nh&#ng nhân vật đang ứa héo, đang tàn phai ph&#ng ph&#t trong nh&#ng khu rừng m&#nh&#t; không th&#y m&#t trời, chỉ đoán chừng là có n&#ng...”

Trong thiên nhiên của Tolstoi, ng&#i ta luôn luôn có cảm giác mùa thu; mùa thu s&#p chuyển sang đông, cái chết s&#p tràn vào vũ trụ, và con ng&#i, con ng&#i muôn đ&#i trong m&#i chúng ta s&#p ng&#ng s&#ng. Thi & i Tolstoi là thi & i không m&#m&#ng, không &#o giác, một thi & i tr&#ng tr&#i đ&#n tàn nh&#n, thi & i không có Thi &#ng đ&#” (7).

Hành phúc trong Tolstoi là niềm vui nh&#nhàng của con ng&#i chỉ p nh&#n nh&#ng đi&#u ki&#n của tr&#n gian, niềm vui đ&#n s&# của nh&#ng tâm hồn m&#c m&#c s&#ng với thiên nhiên, không bao giờ ao &#c m&#t đ&#i s&#ng khác hay tra v&#n thân phận đ&# tìm ý nghĩa cuộc s&#ng. Nhật Linh h&#c đ&#c của Tolstoi & t&#ng đ&#i của luật tiến hoá đ&#bi&#t r&#ng con ng&#i ngàn năm v&#n không thay đ&#i. Nhân vật Nhật Linh cũng nh&#nhân vật Tolstoi không có nh&#ng bản khoán siêu hình xa lìa cuộc s&#ng mà chỉ s&#ng cu&#c đ&#i th&#n nhiên, bình đ&#. Nhật ng hạnh phúc của Tolstoi là một thi &#nh phúc u tr&#m, &#nh nh&#t, Nhật Linh nghĩ ngh&# thu&#t của Tolstoi đã g&#n t&#i đ&#c tuy&#t đích song còn thi&#u chút duyên của n&#c&#i quy&#n rũ (8).

Hành phúc trong tác phẩm Nhất Linh

Tác Giả: Đặng Tán

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Dĩ nhiên là Tolstoi không có đức cß i hißn trißt của đồng phương, nß cß i mà Nhất Linh đã đi tìm mà không gặp trong cuốn Đi Tây, nß cß i đó chỉ mßi duyên dáng trên môi của Trúc trong Đồi Bßn sß trß thành hßn nhiên quyßn rũ trên môi Ngọc trong Giòng sông Thanh Thủy. Một nét nghệ thuật phóng thả, nét u mßc, uy mua (humour) vốn có trong tâm hồn Việt Nam.

Nhất Linh gặp Tolstoi ý hßng gặp hình ảnh của mình vào nhân vật. Nhân vật của Tolstoi thường mang khuôn mặt của tác giả, tß Olénine trong les Cosaques, đßn Pierre trong Guerre et Paix, Lénine trong Anna Karénine và Saryzine trong La Lumière dans les Ténèbres. Trong tác phẩm của Nhất Linh, người đi đức bßt gặp rất nhiều khuôn mặt của tác giả qua Dũng và Trúc trong Đồi Bßn, Trßng trong Bßm Trßng, Ngọc, Tßng, Ninh, Thanh trong Giòng sông Thanh Thủy; và nhiều nét quen thuộc trong các truyện ngắn tß Hai Bußi Chißu Vàng, 1934, đßn Mßi Tình Chân, 1948. Hành phúc của nhân vật chính là hành phúc của bản thân Nhất Linh, mặt cánh bßm trßng tß tßng Lão Trang nương theo những cơn gió mát của Tây phương bay đi tìm Thiên thai của lòng mình.

Sau khi truy tìm những yếu tố đã cấu tạo hay ảnh hưởng đến quan niệm hành phúc Nhất Linh, chúng ta sẽ xét những đức tính của hành phúc đó trong không gian, trong thời gian, và trong nhân gian.

Hành phúc, trừu tượng là cảm giác tồn tại mãi trong một không gian không hoàn mß. Hành phúc của Dũng trong Đồi Bßn là cuộc khám phá thẩm mỹ về đẹp của một thế giới không tßt mß.

Nhân vật Nhất Linh mất cảm giác quan để đón đợi sự khám phá đó, trở về những nỗi sợ hãi cho mình tiếp xúc giữa tâm hồn và ngoại cảnh. Cảm giác phßi bßn nhßy, phßi căng thẳng, một “không gian như có dây tß” đón chờ cơn gió thổi qua, như một nỗi sợ hãi, ghi nhận những xao xuyến như hàng cửa ánh nắng, như bầu trời trong, thßt trong, tßa hß không có nßa, để nâng hß một mùi hương không tên như thoảng. Ngũ quan phßi đức đức giáo dßc thẩm mỹ tinh vi, tinh vi để nhận chỉ không còn phân biệt đức đức cảm xúc, một cảm giác và một cảm tưởng: tßt cứ để xoa nhòa trong vật những nghiêng tß nßi tâm để ngoại giới.

Bóng chiếu xuống đất, không khí mát lúc mặt trời trong hßn lên, trong nhà không có nßa, mong manh như sắp tan đi để biến thành bóng tối. Một mùi thơm như thoảng đßa, hương thơm của tóc Loan hay hương thơm của bußi chiếu? Một Loan lơ đãng nhìn Dũng; nàng nói:

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đặng Tín

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

- Em nghe thấy tiếng sáo diều ở đâu đây (9).

Độc tính của không gian hành phúc bắt nguồn từ thực tế của cảm giác mà đang thổi phồng xa lạ thực tế đó đang hoá trong tâm linh, đứt tan thành niềm vui. Ánh sáng phôi sắp sủa không còn là ánh sáng nữa, mùi hương mờ nhạt không còn là mùi hương nữa, tiếng sáo chợt quên xuýt xít; không gian loang ra, tan đi, mờ dần không còn là một không gian nữa mà trở thành sự hoà hợp dịu dàng giữa tâm và ngoại giới trong niềm vui bắt đầu của cuộc sinh tồn nhật thể.

Mùi hoa khẽ thoảng qua, thơm nhè quá nên Dững thấy như không phải là hương của một thể hoa nữa (10).

Phôi, đó chính là niềm vui của tâm hồn tan ra trong trời đất và đong lên trên mặt cánh hoa. Không phải là hương hoa khẽ, hay hương tóc Loan hay hương buồm chiếu, mà chính là hơi thở của tâm hồn đang lên giữa biên giới của thực và hư vô. Tâm hồn Nhật Linh là giao thoa giữa trăm vẻn mùi hương, hương hoa khẽ, hoa cau, hương gỗ mộc và đất mỡ xôi, hương cơm, hương lúa chín, hương lá hời vò nát trong tay, hương vò cam, hương ngâu, hương lòi, hương lan rừng, hương bồi, hương khói pháo mặt đêm trời ch...

Nhưng mùi hương cũng khác nhau luôn luôn phồng phọt. Hương là bản chất của thực thể nhưng của mặt thực thể không còn cố thể nữa mà đang vọt vọt thể để thăng hoa thành trời đất, để trở thành yếu tính. Hương là bản chất của ngoại giới, nhưng của mặt ngoại giới không còn vẻ trí nữa, mà đang tan thành cảm giác. Hương là bản chất của không gian nhưng của mặt không gian không còn kích thước đang trở thành thể gian lẫn ch.

Hương là niềm vui vủa thành hình vủa tan biến, vủa thể hỷ để còn tồn tại mãi mãi.

Đó là mặt thể hương lên để đánh dấu mặt khoãng thổi khếch trong đời. Dững thấy trước rồi ngẩng đầu năm sau thể hương đó sẽ gọi chàng như đến bây giờ, như đến cái phút chàng đang vúi Loan đây. Cái phút không có gì lý y sẽ ghi mãi trong lòng chàng cũng như hương hoa khẽ hát mùa này sang mùa khác thơm mãi trong vồn cũ (11).

Hương là yếu tính của hành phúc. Mặt thể hành phúc trên vồn, o biến, không thể phân tích,

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đáng Tián

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

---

không thể xác định, không thể tìm kiếm cũng không thể gìn giữ. Mùi hương di chuyển theo hình thể này sang hình thể khác.

Hai người đi qua một quãng đường ngửi mùi thơm của một cây bông gần đó. Trôi im gió nên ra khỏi chỗ hương hai người tiếp nhận và ra khỏi một đám sương mù làm hương thơm của hoa bông đường lị (12).

Mùi hương đi tới để giác quan, đi tiếp cảm giác này sang cảm giác khác:

Những bó lúa mới gặt về đường ngang một góc sân; gió thổi bông lúa bay to lên rồi tan dần đi trong không khí mát lạnh. Một mùi thơm tỏa ra như mùi cảm non phồng phọt lên với bông, với gió, với ánh nắng (13).

Những cảm giác mà tri thức còn phân biệt được là những cảm giác còn xa lạ, còn ngoài tâm trí, còn ngoài biên giới của hành phúc. (Nathanael, tout ce que tu gardes en toi de connaissances distinctes restera distinct de toi jusqu'à la consommation des siècles .Gide).

Tâm linh cảm đó, hành phúc không phân biệt cảm giác với vô giác. Tất cả các đoạn trích trong Đồi Bùn trên đời có một chủ đề - chủ đề chìa khóa đưa vào không gian Nhật Linh. Phải thân mật với chủ đề, môi giới giữa sự có và không, mới hé lộ cái thực tại của thực tại.

Nhân vật Nhật Linh không nhận thấy hay hiểu có thể sự hành phúc, hay hiểu chủ đề những hành phúc. Hành phúc là một cảm giác mong manh, và trong tâm hồn con người viên hoát, không có chân lý nào ngoài cái-tồn-là-chân-lý. Nhân vật Nhật Linh không có những băn khoăn triết lý, siêu hình dày vò; hiểu chủ đề những sự vật và một tiếp tục những trạng: Thành công vậy, sự trong đó tồn tại những điều, một sự tồn tại những điều mà trở nên đúng Dững mong muốn là sự tồn tại (14).

Chúng ta cần xác định rõ là Nhật Linh thuộc về một thế hệ khác với thanh niên ngày nay. Con người hôm nay bôi xóa mọi sự tồn tại tìm kiếm chủ đề của cảm giác. Những không nên vì thế mà phê phán Nhật Linh không cần đem sự trong thế hệ. Vì biết đâu Nhật Linh thiêu cần đem hay chính chúng ta thiêu hiểu khả năng sự trong sự tồn tại? Vì muốn sự trong sự tồn tại, thực tiễn phải có cái sự tồn tại-rừng-mình-sự trong-sự tồn tại, và trong lịch sử của tâm hồn

Hình phúc trong tác phẩm Nhặt Linh

Tác Giả: Đäng Tiän

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

---

nhân loßi, không phßi ai cũng thßy đßc mình là bßm, và vui làm bßm, nhß Trang Chu.

Nhß khß năng đó mà nhân vật Nhặt Linh sống trong không gian không phßi hoàn toàn là ngoßi gißi; mà còn sống trong không gian cßa nßi tâm : Dßng cßa Đäng Bän sống cùng mßt lúc, trong mùa thu đã đi qua, mùa thu chßa đi tßi và mßt mùa thu có thß không bao giờ có trong trßi đßt. Trong không khí chßt hßp, tß tßng cßa mßt bußi tß mßng thß, Dßng chß cßn chßng mũi giày xußng nßn gßch xoay mßnh ngoßi hßn mßt vòng là có thß bay bßng đßn bßu trßi cßa lòng mình:

Nßn trßi lúc đó, Dßng thßy nhß mßt tßm lßa trong; mßt con bßm trßng ß vßn sau vßt bay lên cao rßi lßn vào màu trßi. Dßng tß nhiên nghĩ đßn mßt bãi cß rßng trên đó có Loan và chàng, hai ngßi cùng đi ngßc lên chißu gió; nàng mßc mßt tßm áo lßa trßng và gió mát thß m nhßng mùi cß đßa tà áo nàng phß phßt chß m vào tay chàng êm nhß nhßng cánh bßm (15).

Tßng quan gißa nßi tâm và ngoßi cßnh là giao thoa hai chißu. Dßng có thß vßa nßi-hoá chßn trßi thì ngßc lßi cũng có thß ngoßi-hoá tâm hßn, trong hai nguyên lý vßa tßng đßng vßa tßng hßp.

- Kia chß Loan, đßng mong chß thì chß đßn.

Dßng có cái cßm tßng rßng thßi khßc ngßng hßn lßi; ánh nßng lßp lánh trên lá cây cũng thôi không lßp lánh nßa. Lòng chàng thßt nhiên êm ß lß lßng; chàng và cß cßnh vßt chung quanh nhß không có nßa, chß có mßt sß yên tĩnh mông mßnh, trong đó tißng Loan vang lên nhß có mßt nàng tiên đßng gieo bông hoa nß (16).

Không gian chß là khoßng trßng trong lòng ngßi, và lòng Nhặt Linh là mßt bßu trßi bình thßn, mßt bßu trßi không đßi màu sußt ba mßi năm. Tß Näng Thu vißt năm 1934 đßn nhßng tác phẩm cußi cùng trßc khi Nhặt Linh qua đßi vào mùa hè 1963, Nhặt Linh vßn chung thuß vßi mßt màu trßi. Màu trßi đó tß vùng quê Xuân Lß, Cßm Giàng... đßn mißn thßng du Bßc bß, đßn mißn đßi núi Vân Nam vßn mßt màu xanh lß, trong sußt. Thß gißi cßa Nhặt Linh là tia nßng hßt hieu trong khu vßn bình thßn, cßn gió thßi ngßc vào mái tóc, nhßng vßng cßi tßi tßn, nhßng nia cau sßm màu trong nßng qußi, nhßng manh áo phong phanh trong gió ban mai, nhßng cô gái gißt áo đem phßi; đôi khi thiên nhiên bình đß trong mßt bát canh rau ngót, chßt thoßng trên khuôn mßt cô gái chau mày...

Hành phúc trong tác phẩm Nhà T Linh

Tác Giả: Đáng Tán

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Chá có thá, suát ba má i năm trám luán, qua bao nhiêu bián thiên cáa hoàn cánh, ngá váng thiên nhiên cáa Nhát Linh không há thay đái. Ông sáng kinh niám cáa bán thân, đáng thái cũng là bài hác cáa Tolstoi, mà sau này các nhà dân tác hác nhá Levi Strauss sá xác nhán, là con ngá i không thay đái bao nhiêu; thái gian không vùi láp đá c nét ngáy thá trong sáng cáa bán chát nhân sinh. Và Nhát Linh nhá i Gide, « đái u quan tráng á trong cái nhìn chá không phái á ngoái cánh » (Nathanael que l'importance soit dans ton regard et non dans la chose regardée). Trán gian có hoàn má hay không là tùy cách nhìn, hán là tùy vào sá vát bày ra trác mát. Suát đái, Nhát Linh chuyên chú giáo đác tám nhìn, táp tánh cho nhân vát nhìn đái.

Cái nhìn áy đán khi khép lái ván còn trong suát, nhá là toái nguyán.

Hánh phúc, thá đán, là niám viên mãn trong mát thái gian không vánh cáu.

Tác phám Bám Tráng có giá trá nhân đáo quyát đánh vì đã đát con ngá i trác cái chát. Nhân vát Tráng bá ho lao, bác sĩ cho sáng mát năm là cùng, và Tráng tin nhá thá. Ván đá là tìm mát hánh phúc trong giái hán thái gian còn lái. Nái ráng ra, ván nán không phái là chá riêng đát ra cho mát bánh nhân sáp chát, mà cho mái ngá i. Vì nói nhá Sartre, sáng thêm mát giá hay mát trăm năm không quan há gì, khi con ngá i bát chát ý thác đác là mình không vánh cáu.

Chá đá cô đáng trong Bám Tráng thát ra đã bàng bác trong các tác phám viát trác. Ngá i ta bát đáu chát tá lúc ra đái, nói theo Montaigne; và Nhát Linh đã thám giái quyát cái chát tá nháng tác phám đáu tay. Nhát Linh biát đái sáng không vánh vián nên đã táp yêu nháng vá đáp phái pha, táp yêu không gian qua táng quan vái thái gian; ông đã táp yêu nháng ánh trăng tháng tuán vá sáng, nháng chiáu cuái năm tha háng hiu quánh. Biát cuác đái không vánh cáu, ông táp yêu nháng nét phái pha. Ông yêu mát vá đáp không phái mác dù nó mong manh mà chính vì nó mong manh. Trong Đái Bán, nhân vát Trác yêu vá đáp bánh hoán cáa mát cô gái ho lao :

Hai con mát long lanh sáng và đôi gò má đá tái trong bá mát xanh và hái gáy cáa Hà làm chàng nghĩ tái vá đáp cáa nhiáu ngá i con gái ho lao mà chàng đác tháy. Chàng nghiám ráng ngá i nào cũng có mát thá duyên quyán rá và gái cho ngá i ta nghĩ đán nháng vá đáp mong manh có nhiám cái buán xa xôi cáa nháng sá tháng tiác không bao giá nguái. Chàng tháy có cái cám giác mái lá không hán là buán hay vui, hình nhá trong lòng chàng váa ná ra mát bông hoa màu biác, sác hoa gán lán vái bóng tái lá má tím, mát buái chiáu đông nào đã xa và rát buán.

Hồnh phúc trong tác phẩm Nhọt Linh

Tác Giả: Đáng Tián

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Bên cạnh mặt tích cực bên con, mặt y cái chính sánh trên úp nháng tám mo cau cuán tròn làm Trúc nghĩ đến nháng ngái con gái đến mặt yên lặng đi theo sau mặt tích cực áo quan (17).

Nhát Linh yêu cuộc sống nhá yêu mặt nhân vật thân thiết, khi bị táng sắp mặt, hay yêu mặt tình nhân vì bị táng sắp sắp xa nhau. Trong mặt trận gian không trận vận, Nhát Linh tìm yêu nháng giác mặt đang dá. Nhát Linh tỏ mặt quan niệm hồnh phúc vừa tầm vừa kiáp ngái. Quan niệm đó bắt nguồn từ căn bản thực tế và bình đẳng trong từ từáng dân gian Việt Nam, phạm mặt ít huyán giái của Lão Trang ; và không theo cái siêu việt, khô khan và tàn nhẫn của đạo giáo xem cuộc sống ngang với cõi chết. Nhát Linh bình thường và nhân đạo hồnh, vận quý cuộc sống hồnh hồnh vô, cho dù không tỏ ra say mê và tha thiết.

Trên mặt cây bàng nhá, nháng lộc non mặt đậm, màu xanh non hồnh phát hồnh. Chàng nghĩ cây bàng năm nào cũng nhá đậm lộc, đã bao lộc rái vận chánh thá mà không chán. Chàng thấy cây cũng nhá ngái, khao khát được sống, tuy đến bao giờ cũng giờ nhá bao giờ (18).

Đi từ nhán xét thông thường này, Trận trong Bám Trận không ham sống mà cũng không chán sống; bị táng sắp chết, Trận xây dựng mặt thể hồnh phúc vừa dung dá vừa siêu thoát. Trận sống vừa nhá là sống không bao giờ chết, và vừa nhá là mình không còn sống được bao lâu. Đây là điểm thâm trầm của tác phẩm và cũng là điểm sâu sắc nhất trong nghệ thuật sống của Nhát Linh. Kể trận cây nở lộc ráng mình sống chết thì không bao giờ trận cây, nháng bị táng ráng mình sống đến thiên thu thì cũng không còn trận cây: bị táng mình chết mà vận làm nhá là mình sống đến thiên thu, đó là tâm trận của Trận khi tìm cách chiám hồnh tình yêu của Thu.

Chàng chết chết sống chết, nên mặt chết chết ân cần con của Thu đến với chàng có cái huy hoàng ở ngoài mặt chết thì gì đó rất mong manh, nó xui giác chàng mặt hồnh tâm hồnh mà nhán ngay trước khi nó tan đi mặt (19).

Điểm huy hoàng ở ngoài kia là sống dung dá thâm trầm trong từ từáng Nhát Linh, niệm thâm u dá bề hiáu lộ mặt nhát. Hiáu mặt cách hồnh hồnh thì là: Trận ngáng vá ká, muán chiám đoạt tâm hồnh ngái đàn bà trước khi chết. Chánh chiám đoạt không phải là thái độ của mặt ngái yêu. Ở đây, Trận ngáng thát yêu Thu nở ngáng đến và tha thiết đến mặt không ngáng tái; tình yêu mang đến tính cách thu phác và dâng hồnh, là mặt sống sáng tỏ các giá trị, dù chá là sáng tỏ trên nháng tâm hồnh từ bị táng mong manh. Huy hoàng là phần của vĩnh cửu, ở ngoài là phần của mong manh, huy hoàng là từ quên trong mặt tình của Thu ; và ở ngoài là từ quên trong các cuộc vui trác táng.

Hội nh phúc trong tác phẩm Nh t Linh

Tác Giả: Đ ng Ti n

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

- Em...

- Anh!

R i hai ng i yên l ng hôn nhau, mê man trong cái thú th n tiên, b ng c a cái hôn trao yêu th nh t trên đ i. Hai m t Thu m to; Tr ng th y trong và đ p long lanh nh thu h t ánh sáng c a vùng tr i cao r ng. Thu n u th t m nh l y hai vai Tr ng và nàng nói m y ti ng r t nh , nh quá Tr ng không nghe th y nh ng cũng đoán hi u là nàng đ nh nói:

- Em yêu anh.

Tr ng nhìn r t sâu vào hai con m t Thu và đ t nhiên chàng th y đau kh , có cái c m t ng r ng mình đã là ng i c a m t th gi i khác cách bi t, và Thu nh đ ng bên kia đ ng nhìn sang, m p máy môi th m gi i chàng m t cách tuy t v ng (20).

Hai l n nhìn vào đôi m t ng i yêu trong kho nh kh c m t cái hôn, Tr ng đã th y hai khuôn m t c a m t chân lý, hai khuôn m t t ng ph n mà trong Giao C m (Noces, 1938), Camus gi i là m t tr i và cõi ch t. Trong đ i Nh t Linh, ông tâm đ c nh t v i tác ph m B m Tr ng nh ng ch a bao gi ông gi i thích đ c rõ ràng c m tình đ c bi t c a ông đ i v i tác ph m. Ông cho r ng vì giá tr tâm lý; không h n th vì b t c ng i nào đã b b nh m t l n đ u th y cái tâm lý này r c r i, không có gì sâu s c. Nh ng trong thâm tâm, có l Nh t Linh chu ng B m Tr ng vì tác ph m đã hô h p nhi u h i th c a tâm h n ông nh t.

Nh t Linh trong sinh th i, đã t p yêu cái ch t trong cu c s ng, đ khi ch t, có th yêu cu c s ng trong cái ch t; đó là đ nh cao c a n i tâm.

M t chàng v a nhìn vào c a s hé m đ l ra m t khu v n n ng. Ch c không bao gi chàng quên đ c cái c nh v n n ng lúc đó nh ng chòm lá l p lánh ánh sáng và màu vàng c a m t bông hoa chu i tây n g góc gi u. Hình nh tr i n ng bên kia th gi i (21).

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đáng Tián

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Bên kia thá giái trái náng hay trái máa ? Ở đây Nhật Linh đã chán hái máa phán lát phát trên bán đáu, cán giáng hay màu sáng vàng láng đáng bên kia máy ráng soan tháa lá cáa dòng sông Nhật tháp thoáng nhá mát giái láa đáu...

Giáa cuác sáng và cái chát, biên giái tâm lý mong manh, trong suát; cái nhìn trám tánh cáa Nhật Linh xô đáng nhá nháng trong môi giái mong manh, trong suát đó: đát tái mát sá tâm giao nào đó giáa sáng và chát, Nhật Linh không còn biát ráng mình đang chát trong cuác sáng hay đang sáng trong cái chát.

Khi ra đáng nháa. Tráng tháy mát đám ma ở phía trên đi đán. Chàng ngáng lái, đáng đái tháy hay hay...

Báng Tráng cháp mát cá nhìn trong bán ngáng đi đáa; Tráng táng mình đang nám má và thoáng trong mát lúc, chá máy giây đáng há, chàng có cái cám táng mình đã chát rái; chàng nám chát trong áo quan và sau áo quan là các bán cũ cáa chàng đang đi kia.

- Mát ngáng i chát vì ho lao lái có đá trăm thá bán nhá thá là mình rái còn gì? Hay là đám ma mình thát, chính mình nám trong áo quan (22).

Soi khuôn mát vào thái gian mà không biát mình đang ở trong hay đáng ngoài thái gian. Báng má mình là Trang Tá hay Trang Tá má mình là báng m. Và Báng m Tráng có còn là báng m náa không? Hay chá là mát loài Ngáa Tráng không phái là ngáa tháp thoáng bên ngáng cáa Kiên Bách cáa táng đáng pháng? Trang Chu má mình là báng m thì vui làm báng m mà không biát là Chu; đán khi biát là Chu thì vui làm Chu mà không biát mình là báng m. Tráng cũng váy, lúc biát mình sáp chát chàng không buán, khi biát qua khái chát, Tráng ván không vui. Niám thanh thán khi đác tình yêu, và khi mát tình yêu, ván là mát báu trái không có màu nên không đái sác.

Giá thì chàng đác sáng và mát hán tám ái tình đó nháng chàng không tháy khá lám vì mát hán tình yêu cáa Thu và cũng không tháy vui lám vì còn đác sáng ở đái... (23).

Các triát gia khi phân tích quan niám hạnh phúc đáng pháng, tháng nói đán mát hạnh phúc

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đäng Tiän

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Täng đäi. Đó là mâu thuẫn của danh tä, vì không làm gì có cái hạnh phúc täng đäi, vì hạnh phúc chỉ là một sự yên tĩnh. Ngay cả täng đäi đã là một danh tä hàm hä, vì nói một vài câu đäu täng đäi là đã chấp nhận một cái tuyệt đối: tuyệt đối của cái täng đäi. Bao nhiêu bản khoăn đäu đäc cuäc sống đã bắt nguän từ một kiếp người häu hän. Hạnh phúc của Nhật Linh theo cảm giác vô cùng trong phẩm vi häu hän, là trạng thái loài hoa đẹp trên một mảnh đất xäu. Nói khác đi, Nhật Linh không sống trong một thế gian, thì dĩ nhiên cũng không sống trong cái gì hän của thế gian; ông làm sống thế gian trong lòng mình, và lòng Nhật Linh là một vô hän, ông làm sống thế gian trong sự đời chết; và đời tình vi trong nghệ thuật sống của nhân vật Nhật Linh là chết mà không đời. Nhật Linh chết một đời täng, không phải vì cái đời täng đó, mà vì cái thú đời chết.

Träng tän män người đời cho gió im và bóng lá dần dần trở lại rõ hình (24).

Còn Dũng thì lại : sung sướng cái sung sướng vän vä của một người đón chờ những sự vui mừng rất êm ái của đời những biết chắc thế nào cũng đến (25).

Hạnh phúc không phải là cơn gió hay chiếc lá, hay sự vui mừng kia; mà hạnh phúc là thái độ tận män, vän vä của sự chờ đón. Không gian chết là cái chết, thế gian chết là phäng tiän.
"Nathanael, je te parlerai des attentes. J'ai vu la plaine pendant l'été, attendre; attendre un peu de pluie.

J'ai vu le ciel frémir de l'attente de l'aube; une à une les étoiles se fanaient.

J'ai vu d'autres aurores encore. - J'ai vu l'attente de la nuit...

Nathanael, que chaque attente en toi ne soit même pas un désir, mais simplement une disposition à l'accueil...

Nathanael, tôi sẽ nói với anh về những người đời chết. Tôi đã thấy cánh đồng mùa hè đời chết; đời chết dẫm bäy hät mùa.

Hồnh phúc trong tác phẩm Nhọt Linh

Tác Giả: Đ&ng Ti&n

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Tôi đã thấy bạn tôi xao xuyến đi chợ buổi sáng; tôi nghĩ vì sao mà phải đi đi lại lại.

Tôi còn thấy bao nhiêu bình minh khác. Tôi thấy niềm chờ đợi hoàng hôn.

Nathanael, mà niềm chờ đợi trong anh, hãy khoan là một ý muốn, mà chờ là sự mở lòng đón tiếp.” (26).

Gide đã nói với Nathanael về những sự chờ đợi. Nhọt Linh đã nói với Dũng, với Tr&ng, với Ngọc, với chúng ta về những sự chờ đợi xao xuyến thời gian. Tâm hồn Nhọt Linh vừa yên tĩnh vừa mãi nguy&n như tia nắng trong v&n. Ni&m mãi nguy&n mênh mông trong không gian và thời gian, tr&c h&t là một lối nhìn, thời điểm là sự tiếp diễn. Tr&ng lim dim hai mắt nhìn quãng đời v&ng tanh t&ng như cơn đ&ng đ&a ng&ng i ta đến một sự xa xôi và yên tĩnh lạ m (27).

Con đừng nghĩ không phải một ngày đi, mà Chi bạn hai ngày, ba ngày bạn hành cùng đi, ngày ta cùng đi. Con đừng nghĩ của nhân gian...

Hồnh phúc, cuộc cùng là niềm mãi nguy&n trong một nhân gian không toàn thiện.

Nếu Đ& B&n và B&m Tr&ng đ&t hồnh phúc trên những quan giữa con người và không gian và thời gian, thì Gi&ng sông Thanh Thủy đ&t hồnh phúc trên quan hệ giữa con người và thế khác. Câu chuyện xảy ra tại Côn Minh khoảng năm 1945, giữa những kẻ đầu tranh chiến tranh Pháp, lưu lạc sang biên giới Trung Quốc. Ch& đ& đây, là hồnh phúc của con người đi thân vào chính trị. Nói chuyện chính trị, Nhọt Linh có thể quy&n, vì đã hoạt động nhiều năm trong chính trị, cũng như khi qua đời ông đã để lại cái chết cho lý tưởng chính trị ..

Nói chuyện hồnh phúc, Nhọt Linh cũng có quy&n hồn ai cả, vì như ta đã thấy, sự tiếp diễn Nhọt Linh vẫn đi tìm hồnh phúc, tìm trong cuộc sống đến trong cõi chết.

Như vậy những điều ng thái trong tác phẩm có giá trị thực nghiệm: sự thật của lịch sử và sự thật của trái tim. Và thực chất của hồnh phúc con người chính trị là gì? Nhà chính trị trẻ tuổi: là

Hình phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đáng Tán

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

---

hình phúc của khác, khác mà mình đang tranh đấu để phúc vật, giới phóng. Ở đây, Nhật Linh nói về lòng. Đáng nói về nghề sĩ trong con người chính khách thông thường nói thêm: và đó cũng là niềm vui của tâm hồn, bên ngoài mặt giá trị của xã hội và lịch sử.

Dung hoà được hai cảm giác thường trái ngược của hình phúc, là nhá tâm trạng được biết của con người đi vào đấu tranh chính trị. Nhân vật tiêu biểu Nhật Linh đi vào chính trị mà không lý luận; không thấy hình dùng lý trí xét như thế là đúng, là cần thiết, cũng không phải vì tình cảm thúc đẩy chọn lựa con đường. Nhân vật hình của Nhật Linh (khác với chính khách Nhật Linh Nguyễn Tấn Dũng Tam) thoát ly đi đấu tranh một cách tự nhiên, không phân tích, không lý luận, như là không tuyên truyền. Dũng tham gia chính trị vì chán sống như gia đình, Nguyễn tham gia vì buồn khi người yêu chết, Thanh vì giận chọn nghề bác, Tấn vì buồn mình gia đình, Nam vì vô tình gặp người, Thái vì không biết làm gì nữa...

Há tham đấu tranh đấu với người với một tình riêng, không ai giận ai cả. Như người nói là tự nhiên lý do khác nhau đó, vì sao hình chọn một giới pháp giới nhau là thoát ly đi đấu tranh chọn nghề Pháp? Có lẽ hoàn cảnh đã tạo nên một tiềm thức chung cho một thế hệ thanh niên - mà CG. Jung gọi là conscience collective - và tiềm thức tập thể đã đưa họ nảy lên đường. Nói một cách khác người kháng chiến, đời một tác giả Nhật Linh, không oai hùng gì cả, vì hình không thể không làm, và sống khác đi. Và tác phẩm Nhật Linh cũng làm nên một cái bình thường của đời sống cách mạng.

Đã có lẽ tôi nói về anh và cái guồng máy, một người đấu có một kiêu, một hành động đấu do nháng sự cần thiết nghề máng trong con người mình thúc đẩy. Cuộc đời của mình, nghĩa là cuộc đời anh, cuộc đời tôi, cũng như đời Tấn, Nghá, đời của chàng Nam y tá ... Văn Sơn, đi vào con đường nào đấu do sự thúc đẩy mà không ai biết, tuy ai vẫn tin tưởng chính mình lựa chọn (28).

Có người tin tưởng và tự hào rằng mình đã chọn lựa con đường đấu tranh đấu, khác thế có khi hình bị lịch sử chọn lựa, và đưa vào Guồng máy. Trên ý thức khiêm tốn đó, nhân vật hình của Nhật Linh đi vào chính trị một cách tự nhiên, và danh từ « tự nhiên » là một chìa khoá khác của hình phúc Nhật Linh. Nguyễn, khác với tác giả Nhật Linh, là một bên chọn nghề sĩ, nên làm chính trị một cách nghề sĩ. Sĩ dĩ nghề sĩ mà không chuyên về hay làm thế không thôi, mà làm và làm, làm thế làm lịch sử, đó chọn qua là tình cảm của hoàn cảnh đưa đẩy. Nhân vật tiêu biểu thuyết Nhật Linh tình cảm làm lịch sử, hình là nháng con người « lạc đường vào lịch sử », nói theo cách ai đó, một người cùng thế hệ với Nhật Linh.

Hành phúc trong tác phẩm Nhặt Linh

Tác Giả: Đäng Tiän

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Hành phúc vốn là cách sống thoải mái với chính mình. Người là nghệ sĩ, yêu và đäp cäa không gian; cho nên khi đi công tác - mất công tác cũng känguy hiäm - Người cũng ý chí nä con đäng thäp vì con đäng cao có nhuä phong cách chàng đä dành khi nào đäc cùng đi với Thanh (29).

Người còn là một bạn chät si tình, nên dù là cán bộ tin cậy của Việt Quốc, anh vẫn yêu Thanh là cán bộ Việt Minh, trong khi hai đäng chäng đäi nhau mất một mất còn. Đi công tác với, một lúc dù biết đäng bä đäi chä, chàng ghé läi thăm Thanh đäuäng cà phê träc, rồi mời và đäng bä. Lúc các đäng chí nghị ngä, Người thäng thän xác đänh.

Chä đäng và đäa cänäm. Đäi với tôi công việc là công việc. Tình yêu là tình yêu. Chä thä nhìn vào một tôi, chä sống hiäu (30).

Nhä và y vẫn đä đã rõ rồi. Chính trä và hành phúc là hai câu chuyện khác nhau. Đät với đä hành phúc trong täng quan chính tränh tôi đang làm là đät một gì vẫn đä, làm cái việc và đäa cänäm có tính cách thuyết trình giáo khoa.

Đäm sâu sống và cảm đäng nhät của Giäng sông Thanh thuä là hành phúc của con người tranh đäu với näm ngoài phạm vi chính trä, và con người chiän đäu một cách thích thú vì nhäng giá tränäm ngoài cái thäng và cái bäi, nghĩa là vì nhäng giá trä không phải là chính trä.

Nhà văn Nhặt Linh vẫn häng nghi läch sống, vì con người ngàn năm vẫn không thay đäi. Và trän gian chä có một giá trä là cái đäp.

Sau này còn đâu Việt Quốc, Việt Minh, nhäng bóng trắng lòng sông Xích Bích nhäng câu phú hay của Tô Đông Pha muôn thuä còn mãi. Lâu bền nhät, thäc nhät chä là cái Đäp.

Nhặt Linh, tín đä chung thäy của một đäo, trong Giäng Sông Thanh Thäy, đã dùng con đäng mang tên läch sống đä đi tìm và đäp của trän gian, một trän gian không toàn thiện cũng không toàn mỹ, nhäng là quê hương duy nhất của hành phúc.

Hạnh phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đáng Tán

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Chúng mình bä không làm cách máng náa mà cũng cháng cán đi tìm Thiên Thai cho tán công. Thiên Thai là cái nhà này...

Thiên Thai cũng là há vô (31).

Chúng ta đã theo Nhật Linh, mong mái tìm đác mát vài cao đám trong tâm hán ông. Mát tâm hán nghá sĩ giàu văn hóa dân tác và dân gian, pháng phát thián tông và đáo giáo, đã vát khái tôn giáo và triát hác đá đát tái hán hạnh phúc giáa hián háu và há vô. Không phái là thá hán hạnh phúc tráu táng, sách vở, mà niám vui cá thá, bình dân, trong đái sáng háng ngày: tô phá chua, bát phá cáu, báa cháo lòng, ác sáng, đái u thuác thám, ly ráu đám, tách cà phê thát đám, bát canh rau ngót, tô bún riáu, chiác bánh lá gai bán đá Giá... Nhật Linh thêm nháng háng vá tám tháng nhát cáa trán gian và yêu khuôn mát dung dá nhát cáa đái sáng. Nhân vát Nhật Linh không yêu đàn bà đáp: Ngác đã chán Thanh tuy Thanh không đáp báng Pháng, cũng nhá Tráng chán Thu không phái vì ná sác mà vì mát vá gái là lá cáa tâm hán. Nhân vát cáa Nhật Linh, nhá Ngác, xem cuác đái là mát cuác ngao du dài, nhá Trúc xem đái là mát cuác du lách không bá bán, các nhân vát đó không bao giá nhát hán hạnh phúc trong vòng hôn nhân vái gia đánh, không nhát dòng suái Amáles trong cháu, nhá lái Platon. Do đó, náy sinh nháng mái tình không trán ván, và đáp trong sá dang dá: Ngác yêu Thanh vì hai ngá i thuác hai đáng đái láp, khó đi đán hôn nhân, Tráng yêu Thu bên này bên kia biên giái cáa cái sáng-chát, Dũng yêu Loan vì Loan đã đánh hôn vái ngá i khác, Trúc yêu Hà á phút chia ly ngoài hàng dáu. Tình yêu ngoài ràng buác hôn nhân đó mang tính cách lý táng, pla-tô-níc, nghĩa là không có sá cá xát cáa làn da, mà chá là cái nhìn trong suát, có khi không có lái tá tình, mà chá là cái nhìn thám láng.

Tháy Dũng bát gáp mình đang nhìn trám, Loan vái nhám mát lái làm nháng, song biát là Dũng đã trông tháy rái, náng lái vái má mát ra, rái qua nháng ngán lá cá rung đáng trác gió, hai ngá i yên láng nhìn nhau (32).

Hạnh phúc cáa Nhật Linh chá thu gán trong mát tia nhìn. Bài hác Nhật Linh khép má trong cháp mát cáa Loan, cháp mát cháa đáng mát ngàn chân lý đang nuôi đáng cuác sáng.

Kích thác cáa tâm hán Nhật Linh đã đác đo báng không gian cáa Đá Bán thái gian cáa Bám m Tráng. Nhân gian trong Giáng sông Thanh Tháy là chu ká thá ba trong thông đáp Nhật Linh và đáng thái cũng là lái nói cuái cùng cáa mát nhà hián triát. Hái thá Nhật Linh đã mán nguyán nên đã đáng lái á lái nói cuái cùng mà đá âm còn váng lái:

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Tác Giả: Đáng Tán

Thứ Hai, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Thanh tánhiên tháy mình vui mê man không hiáu vì lá gì; tâm hán nàng phiêu diêu trong mát niám vui và cám tháy niám vui áy nhá không bao giá hát náa khián nàng rán rán có cái cám giác táng ráng cái gì cũng không thát. Đái sáng chá là má, niám vui cũng chá là má. Thanh tánghĩ náu có chát nàng sá hoá thành mát giác má vui rái khi giác má áy tan đi là chát là hát. Nàng chác cá vũ trá này đán ngày tán thá cũng váy cũng bián thành mát niám vui bao la rái cá thá hoà loáng tan đán đi trong cái mánh máng cáa há vô, không có sá chát không có sá sáng và ngay đán cái há vô cũng không có náa.

Thanh bá rái bông hoa trà cám á tay rái nhìn theo: bông hoa rái, rái mãi cho đán khi không tháy nó đâu náa. Nàng nói:

- Thá là hoa đã bián vào vác thám, bián vào há vô. Lúc náy tôi muán nháy xuáng là đá biát vác thám, há vô ra sao, chác tôi cũng có cái thú cáa mát hát muái tan trong ná c (33).

Làm sao sáng đá cá giây phút cuái cùng trong tâm hán Nhật Linh đá biát nháng cám giác cáa ông giá là xa cuác sáng? Có thá là cám giác mát hát muái tan trong ná c. Khi đá cá nháng suy tá cáa Thanh trong đán trên, tôi ván băn khoăn không hiáu cái chát cáa Nhật Linh là mát hành đáng chính trá hay chá là mát thí nghiám cáa há vô? Ngá i đá cá bá o: bác thá tuyát mánh cáa Nhật Linh còn đó.

Nháng tôi muán hái thát các nhà văn còn sáng : có tác phám văn nghá nào không phái là mát lá thá tuyát mánh ? Có di chúc nào thành thát hán mát văn nghá phám dù đá cá sáng tác trong thái ká đái dào sinh lác nhát cáa mát đái ngá i ? Di chúc cáa loài tám không phái là xác nháng, mà là nháng sái tá.

Hán hành phúc trong tác phám Nhật Linh là nháng sá tá láp lánh mà trong Đái Bán Nhật Linh gái là nháng sái tá váa tan đi cùng ánh sáng.

Hái thá cáa Nhật Linh đã truyán cái khí háu náng á mácáa Gide vào không gian tát cáa Tolstoi, đã làm tan phán bá má Trang Chu vào cõi chân không tách mách.

Trên nháng kinh nghiám cáa ý thác và tâm cám đó, Nhật Linh táo mát thá hán hành phúc váa vái

Hành phúc trong tác phẩm Nhật Linh

Đông Tiệp

Hải, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

---

vóc dáng mình, cái vóc dáng trong mắt không gian không hoàn mĩ, mắt thĩ gian không vĩnh cửu và mắt nhân gian không toàn thiển. Nhìn ngó kĩ thì may tinh tế kia suốt đời chỉ may có một tấm áo lụa mỏng phong phanh, mắt chỉ c áo cho chính bản thân. Ngó kĩ đi sau đời nên cho rằng nghệ thuật sống đó chỉ phù hợp với Nhật Linh, với nghệ thuật kiếm tiền và thế chất của riêng mắt Nhật Linh. Hay của mắt thĩ đi. Vì đó cũng chính là đi u Nhật Linh muốn truyền đi.

Những gì siêu việt nhất trong nghệ thuật sống của Nhật Linh nép trong kinh nghiệm tầm thường này: có giản dị, tự nhiên, hồn nhiên, và thản nhiên. Thản nhiên, hồn nhiên, tự nhiên tôi muốn nghe lặp lại ngàn lần nói để nhủ lòng với của thĩ đi và sống đi. Tôi muốn nhắc lại với thâm tâm tôi rằng thĩ mĩ chỉ của cô Loan trong Đoàn Tuyệt không phải là tranh chấp giữa hai xã hội mới và cũ những gì ta thường hay nói, mà là một đời mâu thuẫn giữa tâm mà Loan không giữ quy tắc lúc vào đời. Loan, đi với bản thân Nhật Linh, là sống đời tuyệt các giá trị đạo đức, Loan là giai đoạn con tầm trở thành bản mĩ sống tự nhiên. Tôi Đồi Bản Loan bay hồn nhiên, bay thản nhiên trong vòng tròn hạnh phúc.

Hành phúc của mắt loài bươm không tên bay qua không gian, bay qua thĩ gian, bay qua nhân gian, hay chính là cái không gian, cái thĩ gian và cái nhân gian đó. Bao giờ con Bươm Trùng bay đến thì hồn vô số là hạnh phúc.

Con bươm trùng mắt đêm khuya đã bay vào phòng tôi, qua khung cửa sổ quên. Bên này trên cửa sổ là hạnh phúc như bé của căn phòng; bên kia là Nhật Linh

Về phía bên kia cánh đèn, ánh đèn nhà ai mới thắp, yếu ớt trong sự sống trông như mắt tôi nhìn xa xôi đang mờ dần... (34).

Trời muốn trời rét...

Đông Tiệp

Đà Lạt, 18 - 6 - 1965

Hình thức trong tác phẩm Nhật Linh

Tên: Nguyễn Đình

Thị trấn: Hải, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

Địa chỉ: Orleans, ngày gửi Nhật Linh, 7-7-2010

Chú thích :

1. Đôi Bên, 1937, câu đầu, tr. 19, Đời Nay tái bản, 1961, Sài Gòn.
2. Lâm Ngữ Đường, Sông Đập, bản dịch Nguyễn Hiền Lê, Tao Đàn, 1965.
3. Hai Bên Chiếu Vàng, Phụng Giang tái bản, 1965, tr. 88.
4. Thơ vịnh Lan của Nhật Linh, 1957, trích đầu Giòng sông Thanh thu, 1960-1961.
5. André Malraux, La Condition humaine, 1933, Sách bìa túi, 1946, tr. 246.
6. André Gide - Les Nourritures Terrestres. 1897, N.R.F.
7. Stefan Zweig, Tolstoi, Victor Attinger, Paris, 1928.
8. Việt và Đời Thơ thuyết, tr. 87, Đời Nay, 1961.
9. Đôi Bên, bản đời Nay, 1961, tr. 110.
10. Đôi Bên, tr. 24.

11. Đôi Bàn, tr. 26

12. Đôi Bàn, tr. 83.

13. Đôi Bàn, tr. 103.

14. Đôi Bàn, tr. 194.

15. Đôi Bàn, tr. 44.

16. Đôi Bàn, tr. 60.

17. Đôi Bàn, tr. 166.

18. Bộ phim Trùng, in báo Đới Nay, 1961 và 1966, tr. 65.

19. Bộ phim Trùng, tr. 217.

20. Bộ phim Trùng, tr. 148.

21. Bộ phim Trùng, tr. 84.

22. Bộ phim Trùng, tr. 245.

Hình thức trong tác phẩm Nhật Linh

Tên: Nguyễn Đình

Thị trấn: Hải, 23 Tháng 8 Năm 2010 20:27

---

23. Hình thức Trữ ngữ, tr. 226.

24. Hình thức Trữ ngữ, tr. 81.

25. Đôi Bên, tr. 30.

26. André Gide - Les nourritures terrestres, NRF, nxb Gallimard.

27. Hình thức Trữ ngữ, tr. 250.

28. Giòng sông Thanh Thủy, I, tr. 130.

29. Giòng sông Thanh Thủy, III, tr. 143.

30. Giòng sông Thanh Thủy, II, tr. 159.

32. Đôi Bên, tr. 205.

33. Giòng sông Thanh Thủy, II, tr. 140

34. Câu cú của bài khảo luận là câu cú của Đôi Bên.